

Budapest, 1951 január 30.

Kedves Barátom,

átnéztem a "Polgári filozófia válságát" és a következőkben megírom neked, mindazokat a változásokat, melyeket a második kiadás szövegén tenni kell. Sok közülük egyszerű sajtóhiba, de ezeket is helyesnek tartom megjelölni, mert megkönnyíti számodra a helyes fordítást. Fontos változtatásnak csak azt tartom, hogy a genfi előadást /Arisztokratikus és demokratikus világnézet/ szerintem teljesen ki kell hagyni, mert politikailag elavult. Lehetne helyébe betenni egy régebbi dolgozatomat "Nietzsche és a német fasizmus". Ha azt gondolod, hogy ez helyes, küldök neked szöveget. Kérlek írd meg azt is, küldhetném-e a német eredetét, mert ez esetben az idézetek eredeti szövegben volnának meg. Most tehát következők a változtatások:

16. old. 6-ik sor alulról: "valóságban" helyett "valóságon"
19. " 15-ik sor alulról: Marx nem szószerint idézett helyett Ricardóról az eredeti szövegben így szól: "Mitten im Dünge der Widersprüche". Ha ezt olaszban vissza lehet adni, nagyon jó volna.
23. " Utolsó bekezdés első sora: "módszer" helyett "módszere".
32. " Alulról a 21-ik sor: "jelen" után vessző kimaradt.
34. " Felülről második sor: "problémáit" után közbeiktatni "vessző, első sorban a "demokráciáit".
45. " Alulról a 10-ik sor: "belül" után beiktatni "az egyes emberi tevékenységek sajátos fejlődési elveit, köztük"
46. " Utolsóelőtti bekezdés utolsó mondata /Ez is ...elvét/ kimaradt.
50. " Utolsóelőtti bekezdésben, ahol a nagy orosz realistákra utalás történik, Einaudinál megjelent olasz könyvemre hivatkozni.
53. " Felülről 3-ik sor: "támogatása" helyett "háttámadása"
55. " Felülről 5-ik sor: "gondolkodás" után beiktatni "élő".
61. " Első bekezdés végén /beavatkozik/ szó után/ beiktatni: "A második világháborút követő korszakban ez a helyzet még jobban kiélesedik. A reakciós imperialista filozófia most már nem éri be a tudományos eredmények általánosításával, hanem eltorzítja, tévútra vezeti magát a tudományos kutatás módszereit is."
62. " Második bekezdés felülről 6-ik sor "ontológia" szó kihuzandó.
67. " Alulról 6-ik sor: "következik" után beiktatni "Lenin zseniális meglátását Sztálin konkretizálta".
68. " Első bekezdés végéhez hízacsatolni: "Ugyanennek a ténymegállapításnak következetes kifejtésével sikerült Leninnek és Sztálinnak a forradalmi fejlődés számára döntő új igazságot dialektikusan kifejteni: a szocializmus lehetőségét egy államban. Ez nagyjelentőségű lépést jelentett előre a társadalmi fejlődés törvényeinek felfedezésében és konkretizálásában a Marx és Engelsiaktól - annak idején helyes - állásponthoz képest. Ilyen értelemben fejlesztette tovább Sztálin a társadalmi megismerés elméletét, amikor, Engels felfogását korrigálva, megállapította, hogy az állam "elhalásának" elmélete csak meghatározott nemzetközi körülmények között lehetne érvényes, hogy a kapitalista környezet mellett a kommunizmus szkaszába átlépő társadalomban is megmarad, sőt erősödik az állam. stb. stb."
76. " Utolsó bekezdés alulról harmadik sor "csak hogy"-tól kezdve 77. ik oldal felülről második sor "produkálhat" kimarad, helyébe kerül: ", melynek lényege éppen abban áll, hogy míg az előző korszakban a burzsoázia ~~h~~

beérhette a filozófia "határőr" szerepével, az imperialista kor burzsoáziája a reakció és az agresszió aktív támogatóját, az értelmiség e célok érdekében történő világnézeti mozgósítását kívánja a filozófiától." A közvetlenül következő mondatban "a végső osztálymeghatározottság" kimarad.

77. old. Második bekezdés utolsó mondata /a filozófia... fennmaradnak/ kimarad. Helyébe jön: Az "érdekesség", a fent ~~mutatják~~ elmondottak értelmében tehát az agresszív reakciós elemek erősödése, aktívává válása. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a filozófia mozgási tere megnagyobbodik. Míg az előző korban a filozófia nagyjából ismeretelméletre és logikára szűkült le, most kiterjed a világnézet minden területére. S mivel az imperialista reakció aktív támogatása igen gyakran a romantikus antikapitalizmus álarcában lép fel, egy bizonyosfokú társadalomkritika jelenik meg, bár felette eltorzult formában. Végül, ugyanezen okból, sok filozófusnál a tárgyalás hangja elhagyja az akadémikus szárazságot és esszéisztikus szellemességgel cseréli fel."
78. " Második bekezdés felülről második sor "szinte forradalmi" helyett "álforradalmi"
81. " Második bekezdés utolsó sor "Schmidt" helyett "Schmitt".
88. " Első bekezdés felülről 7-ik sor "észt" után betöltendő: "és".
88. " Alulról utolsó sor "barokkszellem" utánx betöltendő: ", a generációprobléma stb." Ugyanott: "magyar" szó kimarad. Ugyanott a bekezdés utolsó mondata /gondoljunk... ellen/ kimarad.
92. " Utolsó bekezdés * felülről 3-ik sor "mutatják" után betöltendő: "Az előszavak azt az igényt fejezik ki, hogy a munkásolvastól belőlük ismerje meg az igazi marxizmust". Ugyanott a bekezdés vége /ámde...között/ kimarad.
93. " Második bekezdés felülről második sor "tehát" után betöltendő "elsősorban". Ugyanott felülről 3-ik sorban "csak" kimarad.
94. " Alulról 6/7-ik sorban a gondolat közé tett beszúrást kimarad.
96. " Harmadik bekezdés felülről 6-ik sor "dogmatikus" helyett "dogmatizmus".
96. " Utolsó sor "apriori" után betöltendő: "Adler, a Kant-féle "ungesellige Geselligkeit"-ban fedezi fel az osztályharc kanti megfogalmazását". Ugyanott bekezdés vége /ennek... megfogalmazása/ kimarad.
100. " Első bekezdés felülről 4-ik és 5-ik sor a gondolatjelek közötti szöveg kimarad.
101. " Második bekezdés első mondatai /hogy ... reformizmusnak/ kimarad, helyébe: "Bauer itt filozófiailag megfogalmazza azokat a veszélyes illúziókat keltő demagógikus történelemhamisításokat, amelyekkel a szociáldemokrácia az első világháború előtt, alatt és után a munkásosztályt félrevezette." Ugyane bekezdés utolsó sorában "magyar" szó kimarad.
102. " Felülről második sor "nemzeti" helyett "nemzetet". Ugyanott a bekezdés végén hiányzik az idézőjel.
104. " Harmadik bekezdés kezdetétől kimarad /ezt érezte... bizonyítani/.
136. " Első bekezdés felülről 3-ik sor "szándékos" elé betöltendő "mindig". Ugyanott felülről 6-ik sor "a lehető" előtt betöltendő "sokszor".
143. " Második bekezdés felülről első sor "élet" után betöltendő "kivívása, védelme".
145. " Első bekezdés felülről 6-ik sor /de ez ... egzisztencializmusba/ kimarad, helyébe: "De ezzel Sartre teljesen szakít főművének alapképzelésével, amelyből semmiképpen sem lehet, az alapelvek megtagadása nélkül, ilyen következtetéseket levonni. Ugyanott alulról 3/4-ik sor /már csak ... közvéleménnyel/ kimarad, helyébe: "az egzisztencializmus alapelveinek megtagadását". Ugyanott második bekezdés felülről 1/2-ik sor

Tíjtelek

- ti
- /amelyben ... alapgondolatához/ kimarad. Ugyanott bekezdés végéhez hozzátoltandó: "Itt Sartre, az egzisztencialista filozófia főgigányának megfelelően a Hobbes-féle "homo hominem lupus est" elvnek, a kapitalista társadalom alap-elveinek "ontológiai" variánsát adja, míg népszerű művében úgy tesz, mintha ezt az elvet túlhaladta, sőt megtagadta volna, persze anélkül, hogy az olvasóterre az elvi ellentmondásra figyelmeztetné." Ugyanezen oldal 3-ik bekezdés felülről 5-ik sorban "örködni" után betoltandó: ", noha meg kell állapítani, hogy ilyen homlokegyenest ellenkező tételek indokolás nélküli egymás mellé állítása vétség a gondolkodás becsületessége ellen. S igen közelfekvő az a gyanu, hogy Sartre ott, ahol "ezoterikus" a dekadens értelmiséghez beszél, levonja módszere és rendszere konzekvenciáit, míg ott, ahol szélesebb hallgatóságához, tehát szocialistákhoz is, fordul, meghamisítja saját filozófiáját, hogy annak szöges ellentéte a marxizmussal, dekadens polgári mivolta le ne lepleződjék. Az ellentmondás mögött tehát egy "harmadik utas"-demagógia rejlik." E betoldás után új bekezdés.
148. old. Második bekezdés első mondata /Sartre...De/ kimarad. Helyébe: "hogy Sartre ezeknek a rétegeknek akar-e ideológusa lenni, nem a döntő kérdés: "
151. " Második bekezdés alulról 5-ik sor "fejlődés" előtt betoltandó "reakciós".
152. " Felülről 8/9-ik sor fel van cserélve.
153. " Második bekezdés alulról második sor "Heideggernél" után betoltandó "akkor".
156. " Második bekezdés felülről 3-ik sor /félreértés...örködjünk/ kimarad, helyébe: "emlékeztetünk arra az ellentmondásra, amelyre előző tanulmányunkban rámutattunk, valamint arra, hogy Sartre ezt az ellenmondást csak a demagógia eszközeivel volt képes "feloldani". Ugyanez a helyzet most is." E mondat után közvetlenül "De" helyett "Mert". Ugyanezen oldal 3-ik bekezdés első sor "eklektikus" helyett "harmadik utas".
157. " Harmadik bekezdés alulról 8-ik sor "sokkal nagyobb megküfetéssel" helyett: "eredeti rendszerének megtagadásával". Ugyanott alulról 7-ik sor "általánosítását" elé betoltandó "olyan".
158. " Első bekezdés alulról 13-ik sor: "nagyon szép és" kimarad. Ugyanott alulról második sor "eklektikusan és" kimarad. Ugyanott a bekezdés végéhez hozzájön: "Azért, hogy annak reakciós és dekadens jellege ne váljék rögtön nyilvánvalóvá azok előtt, akiket Sartre "harmadik utas" filozófiájával meg akar nyerni."
159. " Harmadik bekezdés alulról harmadik sor "gyakran" kimarad.
160. " Harmadik bekezdés felülről 9/10-ik sor /de még...látja/ kimarad, helyébe: "Sartre polémiaja módszereivel maga sorolja be magát ebbe a társadalomba." Ugyanott alulról 11-ik sor "kérdéséről" elé betoltandó "konkrét".
162. " Második bekezdés felülről második-harmadik sor /az ember... ujjátermeléséhez/ kimarad.
168. " Második bekezdés alulról 13-ik sor /igy...Engels/ kimarad.
161. " Harmadik bekezdés alulról második sor "kakastollások jönnek" Max Webernél "Männer mit der Pikelhaube", tehát olvaszul a zsandárok megfelelő egyenruhájával fordítandó.
175. " Harmadik bekezdés utolsó sor "formákból" után betoltandó "a bennük szükségképpen létrejövő osztályharcból".
177. " Első bekezdés utolsó mondata /és mert... regénye/ kimarad.
180. " Második bekezdés alulról második-harmadik sor /nem...

181. old. aggodalomban/ kimarad.
Utolsó bekezdés felülről 3/4-ik sor "a legbehatóbban próbálja megérteni" kimarad. Ugyanott utolsó sor "amíg mindig" kimarad.
182. " "- tudatosan -" kimarad.
185. " Második bekezdés első sor $\frac{x}{ami} \dots val/$ kimarad.
186. " Második bekezdés felülről 6-ik sor "mai" kimarad.
187. " Utolsó bekezdés felülről 6-ik sor "stb." után betoltandó "is".
188. " Második bekezdés felülről 5-ik sor "távolodik" helyett, "távolodni igyekeznek". Ugyanott alulról 5/6-ik sor /megfosztanak...függetlenségétől/ helyett "megszüntető objektivitását, függetlenségét az emberi tudattól."
189. " Második bekezdés felülről 3-ik és 7-ik sorban a marxi "übergreifend" szó magyarul igen halványan van "átfogó" szóval fordítva. Talán lehet olaszul hivebben visszaadni.
194. " Utolsó bekezdés alulról 11-ik sor "divattudósokkal" után hiányzik zárójel.
197. " Második bekezdés felülről 7/8-ik sor "akinek jó kritikai ~~szöveg~~ ösztöne van" kimarad. Ugyanezen oldal harmadik bekezdés felülről 4-ik sor "konkrét" helyett: "igazi, döntő forradalmi". Ugyanott felülről 6-ik sor "Trotckij szándéka" helyett "A trockizmus". Ugyanott felülről 6/7-ik sor /talán...kérdésektől;/ kimarad. Ugyanott felülről 8-ik sor "rájuk" helyett "ezekre a kérdésekre". Ugyanott alulról 9-ik sor "széles" helyett "bizonyos". Ugyanott utolsó sor "hozott" után betoltandó ",nem hozhatott".
199. " Második bekezdés alulról 3/4-ik sor /az... bíró/ kimarad. Ugyanott 3-ik bekezdés alulról 8-ik sor "az új" helyett "a nép".
200. " Alulról második sor "egészen" kimarad. ~~201x~~
207. " Negyedik bekezdés felülről 5-ik sor a zárójelben lévő rész kimarad.
219. " Második bekezdés alulról második sor "technika" után zárójel. Ugyanazon oldalon a görög szavak így irandók.

*πρᾶξις ἢ νουν πρᾶξις
ποιησις ἢ νουν ποιησις
θεωρία ἢ νουν θεωρία*

237. " Felülről 3-ik sor ~~xxx~~ "Wegen" helyett "Wesen"
243. " Első bekezdésben mindenütt "iónok" helyett "elektrónok."
247. " Harmadik bekezdés első sor "men" helyett "megy".
251. " Második bekezdés felülről 6-ik sor "lehetett" után betoltandó "pusztán".
252. " Utolsó bekezdés felülről második sor "abban" után betoltandó "is".
261. " Utolsóelőtti bekezdés utolsó sorában Malraux helytelenül van írva.
264. " Negyedik bekezdés utolsó sora a zárójelben: "Bernal, a szovjetbiológia új eredményei" Ugyanezen oldal 5-ik bekezdés alulról második sor Sinclair Lewis kimarad.
265. " Utolsóelőtti bekezdés felülről harmadik sor "felszabadulás küszöbére" helyett "felszabadulásig"
- 266/9 " Kimarad.
272. " Második bekezdés utolsó sor: /ezt...észlelhetjük/ kimarad. Ugyanott harmadik bekezdés alulról 6-ik sor "tekintette" után betoltandó "kezdetben".
273. " Második bekezdés utolsó mondata /nálunk...valósága/ kimarad.
274. " Második bekezdés alulról 8-ik sor "Zukunftsstaat" kimarad.
278. " Utolsóelőtti bekezdés alulról 6-ik sor "demokráciák" elé betoltandó "népi".
280. " Első bekezdés utolsó mondata /azonban...alól/ kimarad.

- 281.old. Harmadik bekezdés felülről második sor "Móór Gyula stilusu" helyett "a kapitalizmust apologetizáló" Ugyanebben a bekezdésben alulról 8-ik sor "az új" helyett "a nép".
282. " Alulról 6-ik sor "könyvelésébe" helyett "kiszolgálásába".
283. " Első bekezdés alulról második sor "és" után betöltendő: "főleg".
285. " Második bekezdés alulról 3-ik sor "ma" előtt betöltendő "világméretben".

Ami a "Lenin és a kultura kérdéseit" illeti, itt csak két törlést kell csinálni. A második rész második bekezdése /ez az éles ...irányelveihez/ kimarad. A ~~maximális~~ könyv második kiadásában a 33/34-oladlon van. ~~É~~

Ugyancsak kimarad az első rész 3-ik bekezdésének utolsó mondata /Lenin ... tesz ki/. Második kiadás 30-ik oldal.

Most még egyre szeretnék figyelmeztetni: a francia egzisztencializmus-fordításban a magyar vicc /mádi ujkantianus illetve berkeleyanus 134/5 old. nagyon laposan van fordítva. Utólag jutott eszembe, hogy lehetne itt a "tant de bruit pour ~~max~~ une omlette" fordulatot használni. Talán ennek segítségével lehet az olasz fordításba is bele vinni ezt a viccet.

Végül szükségesnek tartanám, minden cikk végén az évszámokat odatenni. Tehát /a címeket itt fővidítve írom/: Dialektika 1947; Válság 1946; Reformizmus 1947; Exisztencializmus 1946; Exisztencialista etika 1947; Heidegger 1948; Lenin ismeretelmélete 1947; Lenin és a kultura 1946; Csőd 1948; Világkép 1947;

Amennyiben a Nietzsche belekerülne, helye Exisztencializmus előtt, keletkezés 1943. Ha a könyv nagyjából elkészült, írok hozzá egy rövid előszót, mert a magyar előszó nem használható.

Meleg üdvözlettel mindkettőtől